

Література:

1. Верба О. Б. Вирішення судом питань про розшук боржника або дитини, як реалізація функції попереднього захисту на стадії виконавчого провадження. Юриспруденція : теорія і практика. 2009. Вип. 12 (62). С. 21–28.
2. Лисенко Л. С. Нові підходи до класифікації ухвал в цивільному процесі. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Київ, 2012. Вип. 90. С. 78-82.
3. Майка М.Б. Виконання ухвал суду у цивільному процесі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. – Львів, 2019. – 21 с.

ЗАСТОСУВАННЯ ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПРИ ВИКЛАДАННІ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН: ОКРЕМІ АСПЕКТИ

Мироненко І. В.

*доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права*

Навчально-наукового юридичного інституту

Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника

м. Івано-Франківськ, Україна

Як відомо, переважна більшість галузей права належить до числа т.з. «внутрішніх», тобто їхню нормативну основу складають положення (приписи), що встановлені або санкціоновані відповідним національним законодавцем та мають юридично обов'язкову силу на території такої держави

Scientific and research
(як виключення із цього зазвичай прийнято вказувати таку галузь, як міжнародне публічне право) [1, с. 28-33].

Тому закономірно, що у подальшому при формуванні навчального матеріалу щодо викладання тієї чи іншої правової дисципліни до уваги беруться положення відповідного національного законодавства у широкому його значенні, включаючи внутрішнє законодавство, судову практику (прецеденти), чинні міжнародні договори відповідної держави та санкціоновані (дозволені) нею до застосування правові звичаї (в т.ч. міжнародні комерційні звичаї).

При цьому, як правило, поза увагою залишаються положення законодавств іноземних держав. Винятком із цього є спеціалізовані навчальні дисципліни, які спрямовані на вивчення іноземного права, на зразок «Цивільного (комерційного) права іноземних держав», «Порівняльного речового права» та ін. Вказане загалом вкладається у парадигму «ми готуємо фахівців у сфері національного права».

Вказане стосується і викладання такої навчальної дисципліни, як «Міжнародне приватне право». Так, вивчення відповідної навчально-методичної літератури вказує, що нормативна основа для навчального матеріалу переважно обмежується положеннями національного права (у широкому його розумінні).

Безперечно, специфіка «Міжнародного приватного права» як розділу правового регулювання та навчальної дисципліни обумовлює те, що при його викладанні значно більша увага приділяється міжнародно-правовим актам та найбільш типовим колізійним питанням матеріально-правового регулювання приватноправових відносин у законодавствах різних країн. Однак це не може розглядатися як «повноцінне» вивчення іноземного права чи окремих його актів.

Водночас на сьогодні існує ряд чинників, які обумовлюють необхідність перегляду даної позиції, зокрема:

– незворотність європейського та євроатлантичного курсу України, що, крім іншого, передбачає зближення

правопорядків України та західних держав. При цьому, насамперед, мова йде адаптацію законодавства України до законодавства Європейського Союзу [2, с. 39-41].

Тут окремо слід відзначити, що ряд актів ЄС із питань, що стосуються сфери міжнародного приватного права, не лише забезпечують «внутрішню» правову уніфікацію відповідних національних законодавств, але і більшою чи меншою мірою замінюють собою міжнародні договори (конвенції), які раніше були ратифіковані державами-членами ЄС [3, с. 350]. Відтак, із набуттям Україною членства у ЄС гостро постає питання не лише про адаптацію внутрішнього законодавства нашої держави, але й про перегляд чинності та порядку застосування її міжнародних договорів у сфері міжнародного приватного права;

– глобалізація світової економіки та зростання масштабів міжнародної комерційної (зовнішньоекономічної) діяльності, що об'єктивно обумовлює потребу у фахівцях, чия компетенція не обмежується лише рамками національного права. Вказане особливо актуально для сфери міжнародного приватного права, оскільки традиційне для неї колізійне регулювання у багатьох випадках зобов'язує застосовувати положення іноземних законодавств;

– особливості змісту спеціалізованих навчальних програм щодо підготовки фахівців-юристів у рамках загальної спеціальності 081 «Право» (зокрема таких, як «Міжнародне та європейське право», «Порівняльне право», «Міжнародні відносини» та ін.).

Таким чином, існує об'єктивна необхідність при викладанні навчальної дисципліни «Міжнародне приватне право» вивчати не лише чинні положення національного права, але і положення права ЄС. При цьому вивчення положень окремих національних законодавств іноземних держав (в т.ч. держав-членів ЄС) слід вважати недостатньо виправданим через їх неуніфікований характер.

Виходячи із викладеного, при формуванні навчального матеріалу щодо викладання навчальної дисципліни

«Міжнародне приватне право» пропонується також враховувати положення таких актів законодавства ЄС щодо уніфікації правового регулювання приватноправових відносин із іноземним елементом, як:

– Регламент (ЄС) N 593/2008 Європейського Парламенту та Ради ЄС «Про право, яке підлягає до застосування щодо договірних зобов'язань» («Рим I»);

– Регламент (ЄС) N 864/2007 Європейського Парламенту та Ради ЄС «Про права, яке підлягає застосуванню до позадоговірних зобов'язань» («Рим II»);

– Регламент (ЄС) № 1259/2010 Європейського Парламенту та Ради ЄС «Про право, що застосовується щодо розірвання шлюбу або роздільного проживання подружжя за рішенням суду» («Рим III»);

– Регламент (ЄС) № 2016/1104 Європейського Парламенту та Ради ЄС «Про посилення співпраці в сфері юрисдикції, права, що підлягає застосуванню, а також визнання і виконання рішень з питань майна партнерів, які проживають в зареєстрованому партнерстві»;

– Регламент (ЄС) № 2016/1103 Європейського Парламенту та Ради ЄС «Про посилення співпраці в сфері юрисдикції, права, що підлягає застосуванню, а також визнання і виконання рішень з питань майна подружжя».

Окремо слід зупинитися на актах щодо уніфікації міжнародного цивільного процесу у Є С. Як зазначається у літературі, після вступу в силу Амстердамського договору (1999 р.), який надав ЄС законотворчу компетенцію у сфері міжнародного цивільного процесу, протягом останнього часу більшою чи меншою мірою були уніфіковані практично всі основні аспекти із даного питання [4, с. 140]. Відповідно, порівняльному дослідженню та вивченню при викладанні навчальної дисципліни «Міжнародне приватне право» підлягають:

– Регламент (ЄС) № 44/2001 Європейського Парламенту та Ради ЄС «Про юрисдикцію, визнання і виконання судових рішень у цивільних і комерційних справах»;

– Регламент (ЄС) № 1206/2001 Європейського Парламенту та Ради ЄС «Про співпрацю між судами держав-членів при отриманні доказів у цивільних та комерційних справах»;

– Регламент (ЄС) № 2201/2003 Європейського Парламенту та Ради ЄС «Про юрисдикцію та визнання і виконання судових рішень у шлюбних справах, а також справах про відповідальність батьків»;

– Регламент (ЄС) № 1393/2007 Європейського Парламенту та Ради ЄС від 13 листопада 2007 р. «Про передачу в державах-членах судових і позасудових документів з цивільних і комерційних спорів (сервіс за документами)».

– Регламент (ЄС) № 861/2007 Європейського Парламенту та Ради ЄС «Про запровадження європейської процедури врегулювання спорів із незначною сумою позову».

Порівняльне дослідження даних нормативних актів при викладанні навчальної дисципліни «Міжнародне приватне право» пропонується здійснювати у наступному порядку: короткий виклад історії їх прийняття та розвитку; сфера застосування; основні положення (принципи); найбільш істотні особливості та відмінності відносно норм чинного українського законодавства.

Література:

1. Чубарєв В. Л. Міжнародне приватне право: Навчальний посібник. К.: Атіка, 2006. 608 с.
2. Міжнародне приватне право: підручник / за заг. ред. Є.М. Білоусова, І.В. Яковлюка. Х.: Право, 2021, 408 с.
3. Притика Ю. Д. Уніфікація процедур надання міжнародної правової допомоги в межах Європейського Союзу. *Часопис Київського університету права*. 2017. № 1. С. 348-352.